

מאי 2025

לכבוד:

מר בצלאל סמוטריץ', שר האוצר

מר יואב קיש, שר החינוך

מר זאב אלקין, שר במשרד האוצר, והאחראי על מנהלת שיקום הצפון

הנדון: מענקי עידוד לחזרת צוותי חינוך-טיפול למעונות היום ביישובי הצפון

1. אנו פונים אליכם בבקשה לפעולתכם דחופה כדי להתמודד עם המחסור החריף במחנכות-מטפלות במסגרות הגיל הרך (לידה עד שלוש) ביישובי הצפון, כחלק מהמאמץ הלאומי להשבת התושבים ולשיקום האזור. נודה כי תשקלו מתן מענקי עידוד לחזרת צוותי חינוך-טיפול במעונות היום, באופן דומה להחלטתכם לחלוקת מענקי עידוד לחזרה לעבודה לאנשי הוראה לתלמידי הגנים ובתי הספר.
2. פניה זו נעשית בשם "[בידיים טובות – המטה להשקעה בגיל הרך](#)", שותפות המאגדת למעלה מ-60 ארגונים חינוכיים, חברתיים ופילנתרופים, הפועלים יחד כדי לקדם השקעה ממשלתית בחינוך איכותי לגילאי לידה עד שלוש.
3. כידוע לכם, החל מתחילת מרץ 2025 החלה מדינת ישראל בהחזרת תושבי יישובי הצפון, אשר פונו עם תחילת המלחמה. בהתאם לזאת, הממשלה ומשרד החינוך עושים רבות כדי להחזיר את מערכת החינוך הפורמלית לתפקוד מלא, שיאפשר קליטתם של הילדים בגילי 3-18.
4. פעולות הממשלה, שנועדו לקדם את חזרת מערכת החינוך ומסגרותיה לשגרה, כוללות מענקים חד-פעמיים לעובדי הוראה, אשר יוענקו בשתי פעימות, במשכורת חודש מאי 2025 ובמשכורת חודש נובמבר 2025. על פי המתווה, עובדים אשר שבים ללמד במוסדות הפינוי וימשיכו ללמד גם בשנת הלימודים תשפ"ו יהיו זכאים למענק של 8,000 שקלים. בנוסף, עובדי הוראה חדשים שיקלטו במוסדות אלו יקבלו מענק של 25,000 ₪.
5. לעומת זאת, מערכת החינוך לגילאי לידה עד שלוש – החיונית לא פחות – אינה זוכה להתייחסות דומה. פתיחת המעונות נותרה באחריותם הבלעדית של גופים מפעילים פרטיים, ללא תמיכה תקציבית יעודית בגיוס כוח אדם. הדבר מותיר משפחות רבות ללא מסגרת חינוכית נדרשת, ומעכב את שיבתן הביתה.
6. על פי הערכותינו, כ-3,000 פעוטות פונו עם משפחותיהם מהיישובים בצפון. נכון לאפריל 2025, כ-60% מהתושבים חזרו, כלומר בין 1,500 ל-1,800 פעוטות מצויים שוב ביישוביהם – אך רבים אינם משובצים במסגרת בשל המחסור הקיים.
7. בדיקה שערכנו בימים האחרונים בקרב הרשויות המקומיות בצפון מעלה כי כבר בשלב זה קיים מחסור חמור בכוח אדם במסגרות הגיל הרך. לפי הנתונים שקיבלנו מהשטח, כיום עובדות במעונות כ-70 מחנכות-מטפלות בלבד, פחות מחצי מכוח האדם הנדרש להפעלת המעונות למשפחות שכבר שבו ומעוניינות בכך. המחסור אינו מאפשר פתיחה מחדש של רבות מהמסגרות לגיל הרך, וזהו מדובר בחסם משמעותי בפני חזרת משפחות צעירות לבתיהן.
8. מבדיקתנו עולה כי כדי לאפשר חזרה מיטבית של משפחות צעירות ליישובים המפונים, מערכת החינוך לגילאים אלו זקוקה לכ-200-170 מחנכות-מטפלות נוספות, כדי להבטיח חינוך לכל הפעוטות שצריכים זאת, כולל מי שטרם חזר. שכן, על פי נתוני העבר, כ-70% מהפעוטות משולבים במעונות יום, כך שבחזרה מלאה של המפונים לבתיהם יהיה צורך במקומות ללמעלה מ-2,100 פעוטות. בממוצע על פי יחס התקינה המקובל כיום, נדרשת מחנכת אחת על כל תשעה פעוטות, כך שידרשו לפחות 240 מחנכות לחזרה מלאה לשגרת עבודה (לא כולל מחנכות מחליפות).

9. אנו מציעים כי הממשלה תפעל להקצות תקציב ייעודי לעידוד חזרתן של מחנכות-מטפלות למסגרות הגיל הרך המפוקחות (המסובסדות והפרטיות) ביישובים החוזרים, וכן לגיוס כוח אדם חדש. בדומה למענקים לעובדי ההוראה, מוצע המתווה הבא:

9.1. מחנכות-מטפלות חוזרות וחדשות ללא הכשרה: יהיו זכאיות למענק חד-פעמי בגובה של עד 8,000 ₪ (בהתאם להיקף המשרה), בתנאי שיחזרו לעבודה במעונות עד חודש יולי (כולל) 2025. המענק ישולם בשתי פעימות: משכורת חודש אוגוסט (משולמת בתחילת ספטמבר 2025), ומשכורת חודש דצמבר (משולמת בתחילת ינואר 2025).

9.2. מחנכות-מטפלות חוזרות וחדשות בעלות הכשרה מתאימה, שיקלטו במעונות היום ביישובים החוזרים, יהיו זכאיות למענק בגובה 15,000 ₪, גם הוא בשתי פעימות (במועדים זהים).

10. בהתאם להערכת החוסרים (כ-200 מחנכות מטפלות) והמחנכות מטפלות שכבר שבו (כ-70), ועלות ממוצעת של 10,300 ₪ למחנכת מטפלת, אומדן העלויות הכולל עומד לכל היותר על 2,800,000 ₪. יש לקחת בחשבון כי תקציב זה יותנה בחזרת כוח האדם, כך שההוצאה תהיה עם תוצאה מובטחת.

11. אנו מציעים כי ניהול מימוש המענקים ייעשה באמצעות מנגנון מענקי תנופה לצפון, ובדומה למודל מענק ההתמדה שניתן בעבר למחנכות-מטפלות, על מנת להבטיח ניהול יעיל, מהיר, ופשוט ליישום. מומלץ גם לקבוע מנגנון בקרה בסיסי אשר יוודא עמידה בתנאי ההעסקה לאורך זמן (לפחות עד תום שנת הלימודים תשפ"ו), וכן יאפשר למערכת ללמוד על האפקטיביות של המענק ולבצע התאמות בעתיד.

12. זהו הזמן לפעול. כל יום שעובר מעכב את חזרת הצפון לחיים. מסגרות החינוך לגיל הרך הן קו החזית לשיקום הקהילתי ולחזרתן של משפחות צעירות ליישובי הצפון. ללא מתן מענה ראוי ואיכותי לפעוטות, לא יוכלו משפחות מפונות לשוב לבתיהן, ולא תתאפשר קליטת משפחות חדשות, שיאפשרו את חיזוק הצפון הפגוע לאחר שנה וחצי של מלחמה.

13. אנו קוראים לכם להכיר בחשיבות הקריטית של פתיחת מעונות היום, ולהקצות משאבים ייעודיים וגמישים באופן מיידי, כדי להחזיר את הפעוטות למסגרות, ולאפשר למשפחותיהם לבנות מחדש את עתידם בצפון. מעבר לצורך הפרטני של כל משפחה, מדובר בפעולה חיונית לחיזוק החוסן הלאומי והחברתי של הצפון והמדינה כולה.

14. נודה אם נוכל להציג את הנתונים בפגישה ולסייע בקידום פתרון.

15. כמו כן, נודה לתשובתכם בהקדם האפשרי.

בתודה מראש,

יקותיאל משי

מנהל קידום מדיניות, עמותת 121

רות שטרן קטרי

חוקרת מדיניות, עמותת 121

